

NATUR OG NATURSYN

Natur = hele den fysiske virkeligheten. Alt rundt deg!

Natursyn = syn på hvordan virkeligheten er bygd opp og fungerer.

To forskjellige natursyn:

Det teleologiske natursynet

Aristoteles

Det mekaniske natursynet

Moderne fysikk

HVA ER TING?

Ting → Substanser

Form + stoff = substans

Form → Karakteristiske egenskaper

Stoff → Det substansen består av

I virkeligheten finner vi mange ulike substanser.

HVILKE TING HAR VI?

Substanser kan deles inn i ikke-levende og levende.

Ikke-levende substanser er enten naturlige eller kunstige. De kan ikke bevege seg selv.

Levende substanser har sjel og er organismer. De kan deles i tre nivåer: planter, dyr og mennesker. De kan bevege seg selv.

Ikke-levende substanser

Form + stoff = substans

Levende substanser

Sjel + kropp = substans

HVORFOR ER TING SOM DE ER?

Substanser er som de er fordi de består av grunnstoffer.

Grunnstoffene har bestemte plasser i universet som de beveger seg mot.

Aristoteles deler fysikken i to, og skiller dermed det over månen (eter) og under månen (jord, vann, luft, ild).

HVORDAN FORANDRER TING SEG?

Ifølge Aristoteles finnes det fire typer forandring.

For å forstå hvorfor substanser endrer seg må vi, ifølge Aristoteles, avdekke fire årsakstyper.

Målårsak er en sentral årsak i det teleologiske natursynet.

Årsaker

Stoff

Form

Mål

Ytre årsaker

Forandring

Stedsbevegelse

Kvalitativ forandring

Kvantitativ forandring

Reell bevegelse

MEKANISK NATURSYN

Alt fungerer som maskiner.

Naturen er materialistisk og deterministisk.

Vanskelig å kombinere med kvantemekanikken.

Forklarer kanskje ikke alt?

SAMMENLIGNING: TELEOLOGISK OG MEKANISK NATURSYN

Det teleologiske natursynet

Hvorfor? (hensikt)

Naturen er målrettet.

Telos betyr mål.

Eks: et frø har som mål å bli en plante.

Aristoteles:

Fire typer forandring.

Fire årsaker, målårsaken sentral.

Biologi, organismer.

Det mekaniske natursynet

Hvordan? (prosess)

Naturen er styrt av fysiske lover og krefter.

Alt er som en maskin: materialistisk og determinert.

Eks: en planet beveger seg i bane pga. gravitasjon.

Newton og Einstein:

En type forandring: årsak/virkning.

Kun en årsakstype: ytre årsaker.

Klassisk fysikk.

SINNSFILOSOFI

Sinnsfilosofi = den delen av filosofien som undersøker hvordan sinn og bevissthet forholder seg til kroppen og verden rundt oss.

Fri vilje

Kropp/sinn-problemet

HVA ER FRI VILJE?

Har mennesket fri vilje?

JA
Libertarianisme
Fri vilje finnes

NEI
Determinisme
Verden er forutbestemt,
så det er ingen plass
til fri vilje

Inkompatibilisme
Kompatibilisme er full.
Enten finnes fri vilje,
eller så er verden
forutbestemt

Kompatibilisme
Verden er forutbestemt. Men,
når du handler i samsvar
med indre tanker og ønsker
køn dette kalles fri vilje

SUBSTANSDUALISME

To typer grunnleggende enheter: en fysisk og en mental.

Kropp/sinn-problemet
Hvordan påvirker kroppen og sinnet hverandre?

IDENTITETSTEORI

Identitetsteori er en type reduktiv fysikalisme.

Identitetsteori mener at mentale tilstander er identiske med hjernetilstander.

Multippel realisering er en innvending mot identitetsteori: man kan realisere mentale tilstander på mange ulike måter.

Nyere forskning viser at vi trenger mer av kroppen enn bare hjernen for å forklare det mentale.

FUNKSJONALISME

Funksjonalismen fokuserer på funksjonen det mentale har.

Funksjonen til det mentale forstås ved å se på relasjonen mellom input, output og andre mentale tilstander.

Å forklare noe ved å vise til dets funksjon er ofte nyttigere enn å vise til hva den består av fysisk.

Fordi det fysiske ikke spiller så stor rolle kan ulike systemer fylle samme funksjonelle rolle.

Dette kalles **multipl realisering**.

Ottos notatbok viser at clusterne hjelpemidler kan ta del i mentale prosesser.

Slik utfordrer funksjonalismen grensen mellom sinnet og verden rundt oss.

Turingtesten undersøker funksjonalismens fokus på funksjon.

John Searle vil vise at funksjon alene ikke er nok til å forklare ekte forståelse og bevissthet.

KROPPSLIGGJØRING

Kunnskapsargumentet til Frank Jackson forsøker å bevise at fysikalismen tar feil.

Kroppsliggjøring tilbyr et motsvar til dette.

Kroppsliggjøring vektlegger rollen kroppen har for å forklare det mentale.

Tre tilnærminger til kroppsliggjøring:

Det enaktive → Fysisk aktivitet skaper mentalitet

Den fenomenologiske → Førstepersonsperspektiv og levd liv

Den feministiske → Kjønn, legning og makt

TEKNOLOGIBEVISSTHET

Teknologi = "Kunnskap om produksjon"

Teknologibevissthet = Kunnskap om hvilken rolle teknologi spiller i våre liv, og hvordan det påvirker oss og samfunnet.

Tre hovedtilhøringer til teknologi:

Teknologisk
instrumentalisme

Det rasjonelle
teknologisynet

Teknologisk
determinisme

Hjelpemiddel

Samspill

Styrer oss

Verdinytreff

Verdiødet

Verdiødet

INSTRUMENTALISTISKE ELEMENTER

Gehlen bruker begrepet **teknologisk utvidelse** fordi han mener at teknologi utvider menneskets evner.

Stiegler mener at teknologien er en så essensiell del av menneskelig utvikling at vi er i en **teknologisk evolusjon**.

Haraway snakker om at mennesker er **kyborger**, dvs. at teknologi er en så stor del av menneskelivet at det ikke lenger gir mening å snakke om den ene uten den andre.

DETERMINISTISKE ELEMENTER

Marx ser for seg at samfunnstyper vi lever i spiller en stor rolle for hva slags teknologi vi har, og hvilken funksjon den får.

Heidegger var bekymret for hvordan forholdet vårt til teknologi påvirker forholdet vårt til verden.

Jasper beskrev hvordan teknologi kan føre til en følelse av **fremmedgjøring** for verden.

SOSIOTEKNISKE NETTVERK OG KI

Sosioteknisk nettverk = sosiale nettverk som dannes i samspill mellom mennesker og teknologi.

Kunstig intelligens = en teknologi som gjør det mulig for datamaskiner å utføre oppgaver som vanligvis krever menneskelig intelligens.